

5.

HET FAILLIETE SERLIMAR

Afgezet als minister 3

Als minister van Milieu werd Marisol begin 2020 verantwoordelijk voor Serlimar. Dat het bedrijf dat het vuilnis ophaalde een lastig dossier was, of kon worden, wist ze. Nog maar kortgeleden was Daphne Lejuez uit onvrede uit de MEP gestapt, en dat had alles te maken met Serlimar. Lejuez vertrouwde niet wat er onder het ministerschap van Oduber allemaal binnen dat bedrijf gebeurde. Ze was ook fel gekant tegen een wetsvoorstel over Serlimar dat Oduber had ingediend. Omdat de MEP zich achter coalitiepartner Oduber had geschaard, verliet Lejuez haar partij. Marisol: 'Nu kreeg ikzelf de kans om een kijkje te nemen in die rommelige keuken.' Inderdaad zou het Serlimar zijn waar de eerste problemen van dit ministerschap zich voor haar aandienden.

Marisol: 'Wat ik begin 2020 aantrof, kort nadat ik als minister was aangetreden, was een failliete boel.' Dat kwam als een schok; ze had niet geweten dat Serlimar zo diep in het rood stond. Ongetwijfeld had Otmar Oduber – als minister van Milieu – het wel geweten, en het feit dat zijn partijgenoot Marisol, Statenlid, het niet wist, zegt iets over de afstand tussen regering en parlement op Aruba, over de mate waarop het parlement door de regering in onwetendheid wordt gehouden, Statenleden zelfs door ministers van hun eigen partij.

Serlimar moest op dat moment – begin 2020 – sinds vijftien jaar 'zelf zijn broek ophouden', zoals ex-minister van Financien Juan David Yrausquin het oktober 2019 in het Antilliaans Dagblad formuleerde, een paar maanden voordat Marisol aantrad als vervanger van Oduber. In 2005 was Serlimar van een overheidsbedrijf omgeturnd tot 'zelfstandig bestuursorgaan', een zogeheten *sui generis*. Het bedrijf werd niet alleen belast met de inzameling en verwerking van afval van bedrijven en particulieren, maar ook met het onderhoud van domeingronden en plantsoenen rondom overheidsgebouwen, van openbare wegen en van stranden. Het verschil tussen voor en na 2005, was dat dit 'diensten' of 'producten' waren geworden, die Serlimar nu aan de overheid 'leverde'. De gedachte was uiteraard, of misschien was het niet meer dan hoop, dat Serlimars autonomie het bedrijf efficiënter zou maken, slagvaardiger in de concurrentie met afvalverwerkingsbedrijven uit de privésector, zoals EcoTech. Ongeveer vijf jaar na de transformatie, 2010, werd Yrausquin – die toen nog geen minister was maar werkte voor de werkgeversorganisatie voor handel en industrie ATIA – lid van de Raad van Toezicht van Serlimar, die vijf leden telde. Drie daarvan werden door de minister van Milieu benoemd, wat deze minister aanzienlijke invloed gaf in het reilen en zeilen van het 'autonome' bedrijf. Hoe dan ook, de positie van raadslid bood Yrausquin de mogelijkheid te zien hoe Serlimar het inmiddels deed, vijf jaar na de omslag. Hij werd er niet vrolijker van.

'Van efficiëntie en slagvaardigheid kwam in de praktijk weinig terecht', zo schreef hij in het Antilliaans Dagblad. De directeur van het autonome Serlimar zou niet veel meer doen dan 'lijdzaam de instructies van de minister van Milieu opvolgen'; volgens Yrausquin was de discretionaire bevoegdheid van deze minister – de vrijheid om naar eigen inzicht te handelen – met de verzelfstandiging van Serlimar zelfs 'exponentieel' toegenomen. De door de minister benoemde raadsleden toonden zich volgens Yrausquin 'niet al te kritisch' over diens beleid. Ernstiger was dat Serlimar zich sinds de omslag geheel onttrok aan 'de controle van diensten en wetgeving van het Land, die er zijn om goed bestuur te waarborgen en de macht van politici in goede banen te leiden.'

Voor Yrausquin openbaarden de desastreuze gevolgen van de autonome status van Serlimar zich bij 'het sluiten van miljoenencontracten voor de plantsoenendienst'. Volgens de regels van het Land moesten deze contracten openbaar aanbesteed worden, maar daar had Serlimar maling aan, aangezien deze regels volgens het bedrijf niet voor een sui generis golden. Yrausquin: 'Ik was toen redelijk naïef en begreep niet hoe het mogelijk was dat tientallen contracten allemaal voor hetzelfde maandbedrag werden "gegund".' Toen Yrausquin niet veel later afscheid van de Raad van Toezicht nam, was hij minder naïef: 'De "gunning" van contracten voor de "plantsoenendienst"', zo schreef hij, 'bleek namelijk een "sociale aangelegenheid", met als plus een wederkerige "gunning" van ondersteuning in de verkiezingscampagne met pick-ups, gele vlaggen en wellicht ook stemmen.' Met andere woorden: de tientallen 'contracten' die voor het hetzelfde maandbedrag werden gegund, waren helemaal geen contracten om bepaald werk te verrichten, maar een beloning voor tijdens de verkiezingscampagne verrichte hand- en spandiensten.

De gele vlaggen, uiteraard, zijn MEP-vlaggen; het was de tijd van de kabinetten van Nel Oduber. Niet dat de kleur van de vlaggen Serlimar wat kon schelen. Yrausquin: 'In de volgende campagne hadden de auto's van de gecontracteerden van de plantsoenendienst voornamelijk groene vlaggen.'

Tot slot noteerde Yrausquin dat 'de ongebreidelde macht van de minister belast met Milieu niet zonder gevolgen bleef voor de financiën van het zelfstandig bestuursorgaan'. De kosten van de bedrijfsvoering van Serlimar waren volgens Yrausquin in een paar jaar tijd 'meer dan verdrievoudigd'.

Toen Marisol aantrad als minister was er nog maar weinig veranderd bij Serlimar. Een recentelijk onderzoek van vóór haar aantreden door de accountants van Grant Thornton maakte Marisol meer dan duidelijk dat Serlimar met spoed van de ondergang gered moest worden. Het vuilbedrijf torste een loodzware schuldenlast met zich mee. Tussen 2005 en 2009, onder Milieu-minister Booshi Wever (MEP), was de schuld van Serlimar opgelopen van 130 duizend florin tot ruim vier miljoen; tussen 2009 en 2017, tijdens de twee regeerperiodes van de AVP, onder de Milieu-ministers Benny Sevinger (Eman I) en Mike de Meza en Richard Arends (Eman II), verdriedubbelde die schuld tot bijna zestien miljoen, een prestatie die Otmar Oduber (POR) als Milieu-minister bijna wist te evenaren, in slechts twee jaar tijd: eind 2019 bedroeg het totaal aan schulden ruim 41 miljoen. Het zogeheten 'inningspercentage' – in 2015 was Serlimar begonnen huishoudens te factureren – was de afgelopen vier jaar niet boven de 50 procent gekomen. In 2018 werd zelfs helemaal niet gefactureerd, en in 2019 werd maar 20 procent van de rekeningen geïnd. De mensen kregen geen rekening – van 25 florin per maand – of betaalden die niet, waardoor Serlimar jaarlijks een slordige tien miljoen aan inkomsten misliep.

Ondertussen waren, volgens het rapport van Grant Thornton, de personeelskosten flink opgelopen. In 2005 bedroegen die nog vier miljoen; in 2019 vier keer zoveel: zestien miljoen. Toch waren er niet vier keer zoveel banen bijgekomen, maar 'slechts' anderhalf keer zoveel, van 164 fte's naar 229. De gemiddelde kosten per baan waren wel flink gestegen: van 24 duizend florin per jaar naar zeventigduizend, bijna een verdriedubbeling. Was de florin in die vijftien jaar tijd drie keer minder waard geworden? Of was het zelfstandige Serlimar zijn mensen erg goed gaan betalen, of misschien vooral bepaalde mensen? Op de zestien miljoen aan personeelskosten – mensen in dienst van Serlimar – kwam verder nog een slordige vijf miljoen aan kosten voor de ploegen van plantsoenendienst *Mantencion bo Bario*, die op contractbasis werkten.

Maar het waren niet alleen personeelskosten en het niet versturen of innen van rekeningen die Serlimars schuld hadden opgedreven tot 41 miljoen. Er was bijvoorbeeld ook – zo viel te lezen in het rapport van Grant Thornton – de schuld aan de Caribbean Trucking Company (CTC) van ruim anderhalf miljoen. Via een onderhandse aanbesteding, dus geen openbare, die wettelijk is vereist bij een bedrag van boven de tienduizend florin, had minister Oduber CTC in 2018 opdracht gegeven voor bijna twee miljoen florin een kleine *incinerator* te leveren, een verbrandingsoven bestemd voor de verwerking van rioolslib, medisch afval en dode dieren. Voorjaar 2019, ruim acht maanden na levering, functioneerde de incinerator nog altijd niet. Eind december 2018 declareerde Oduber, zo noteerde verslaggever Jan Jager in Amigoe, 1,7 miljoen bij de Directie Financiën voor de aanschaf van de kleine vuilverbrander, om daar precies een maand later, eind januari 2019, toch maar 1,8 miljoen van te maken, een ton meer. Dit zou blijken uit documenten die Booshi Wever via een LAR-verzoek had aangevraagd. Volgens Wever was de baas van CTC een persoonlijke vriend en partijsponsor van Oduber, reden voor oud-milieuminister Booshi de onderhandse aanbesteding extra te wantrouwen. In december 2018 deed Booshi aangifte tegen Oduber, wegens machtsmisbruik.

Aardig detail is nog dat de Dienst Openbare Werken (DOW) vóór de komst van de incinerator een contract van ongeveer een ton per maand had met Johnson's Entreprises uit Savaneta, voor de verbranding van rioolslib. Dat vond Oduber waarschijnlijk te duur, dus schafte hij de incinerator aan. Maar zolang de kostbare vuilverbrander werkloos in een hal van Serlimar stond – inmiddels acht maanden – bleef Johnson trouw het slib verbranden, en even trouw maandelijks ruim een ton factureren, hoewel het contract formeel al was opgezegd. Men kan hier – met Booshi Wever – de vraag stellen wie nou eigenlijk beter was geworden van de aanschaf van de incinerator.

Onder de post 'kortlopende schulden' van Serlimar stonden in het rapport van Grant Thornton vooral betalingsachterstanden opgesomd, zoals een pensioenpremieschuld (niet-betaalde pensioenpremies voor de werknemers van Serlimar) van tweeëneenhalf miljoen, plus twaalf miljoen aan achterstallige betalingen van sociale premies en belastingen. In 2013 had de toenmalige directeur besloten geen premies meer af te dragen, omdat de overheid Mantencion bo Bario bij Serlimar had ondergebracht zonder daar een extra bijdrage van het Land tegenover te stellen. Ook over het betalen van de omzetbelasting bbo/bazv lag Serlimar met de overheid in de clinch.

Als de schuldeisers naar de rechter zouden stappen, besefte Marisol, zou Serlimar failliet verklaard en ontmanteld worden; niet alleen een ramp voor de werknemers van het bedrijf, maar voor heel Aruba, waar het afval hoog opgetast in de straten zou komen te liggen. Er moesten maatregelen worden genomen, en wel onmiddellijk. Het eerste wat ze deed, in februari 2020 en in samenspraak met de Raad van Toezicht, was directeur Henley Davelaar ontslaan. Marisol: 'Toen ik de portefeuille kreeg, kwam ik al snel te weten dat de directeur die daar in Otmars periode was benoemd, de boel belazerd had. Zijn onbekwaam-

heid viel mij direct op. Als we in vergadering zaten, met hem en met verschillende mensen van Serlimar, en destijds ook met de minister-president erbij, dan werden de directeur vragen gesteld over bijvoorbeeld de dump, Parkietenbos, Sero Teishi, en dan kon hij vaak niet goed uitleggen waarom bepaalde besluiten waren genomen of hoe het nou precies zat, ook omdat het financieel een wanorde was op dat moment.'

Davelaar leek door Otmar speciaal voor deze klus uit Willemstad gehaald, waarom is niet duidelijk. Liep er op Aruba niemand rond die in staat moest worden geacht het noodlijdende Serlimar weer op de been te helpen? Of kon alleen een Henley Davelaar dat? Marisol: 'Ik kwam er ook achter dat hij bij zijn sollicitatie een nepdiploma had overlegd, twee nepdiploma's eigenlijk. Ik begreep niet hoe hij door de screening was gekomen.' Wegens zijn nepdiploma's werd Davelaar op staande voet door de Raad van Toezicht ontslagen, en vervangen door een nieuwe directeur in de persoon van Anko Koopmans.

Davelaar liet het er overigens niet bij zitten. Manmoedig spande hij een proces aan tegen Marisol, lees: tegen het Land, waarin hij een bescheiden schadevergoeding van bijna 800 duizend florin eiste: 43 keer zijn maandsalaris, plus huiskostenvergoeding, plus een 'beloning in natura', een gouden handdruk. Had hij immers geen contract voor vijf jaar getekend? En had hij, nu dit contract eenzijdig was verbroken, geen recht op gederfde inkomsten?

Deze argumenten maakten weinig indruk op de rechter, die gevoeliger bleek voor wat advocaat David Kock namens het Land naar voren bracht, namelijk dat er door Davelaar geen enkele verbetering was gebracht in de kritieke financiële situatie van Serlimar, terwijl dat toch zijn opdracht was geweest: in zijn vijfjarig contract waren 'prestatievereisten' opgenomen. De rechter woog zwaar mee dat Davelaar geen kans had gezien

het 'inningsbeleid' van Serlimar te verbeteren. De gedupeerde directeur bracht daar tegenin, al zal het al wat zwakker hebben geklonken, dat hij die opdracht nooit had gekregen, maar uit correspondentie bleek dat de Raad van Toezicht wel degelijk bij hem had aangedrongen op 'verbetering van de inning'. Er restte de Curaçaoenaar niets dan met lege handen – een Arubaanse ervaring rijker – het vliegtuig te pakken, terug naar Willemstad.

Met de verwijdering van Otmars directeur was nog lang niet al het puin geruimd. Marisol: 'Ik kwam ook te weten dat veel mensen bij Serlimar waren benoemd die iets met Otmar of met Alan Howell te maken hadden. Het waren aanhangers van ze, campagnevoerders, of familie daarvan.' Hoe ze dat te weten kwam? De nieuwe directeur Anko Koopmans, die allereerst een faillissement moest zien te voorkomen, begon onder andere contracten op te zeggen die niet noodzakelijk waren. Onder de ongelukkigen bevonden zich relaties van Otmar en Alan, en natuurlijk kwam het slechte nieuws deze mannen snel ter ore. Hoewel Otmar inmiddels thuis zat, was hij formeel nog altijd POR-partijleider; hij riep een vergadering bijeen waarin hij, samen met minister van Justitie Andin Bikker en fractiegenoot Alan Howell, druk op Marisol uitoefende; ze moest ervoor zorgen dat die mensen hun banen behielden, zeker nu, in tijden van covid-19 – een argument dat we vaker terug zullen zien komen. Marisol legde haar partijgenoten uit dat ze er begrip voor had dat mensen het moeilijk hadden tijdens de pandemie, maar dat ze Anko Koopmans niet ging zeggen hoe hij zijn werk moest doen, dat hij dat zelf heel goed wist. Bovendien: 'Hij heeft de opdracht Serlimar financieel gezond te maken en hij gaat geen contracten verlengen als hij die mensen niet kan uitbetalen, als daar geen geld voor is.' Het ging er volgens Marisol niet eens om of deze mensen al dan niet nuttig werk verrichten

voor Serlimar. Het bedrijf moest van de ondergang gered worden.

Het werd er binnen de POR niet gezelliger op toen directeur Koopmans en de Raad van Toezicht voor Serlimar surséance van betaling aanvroegen, een soort adempauze om orde op zaken te stellen; voor de duur van de surséance kunnen schuldeisers nergens beslag op leggen. De aanvraag werd door de rechter toegewezen, en toen, aldus Marisol, 'brak de hel los. Men was kwaad op mij, niet alleen mijn partijgenoten maar ook collega's uit de ministerraad, hoe had ik dat kunnen doen, ik had ze erbij moeten betrekken.' Ze maakten zich zo kwaad, begreep ze, omdat ze nu geen invloed meer hadden op Serlimar, daarvan afgesneden waren. Marisol: 'De surséance-aanvraag was discreet behandeld, die was niet publiekelijk aangekondigd, dit gaan we nu doen, want dan krijg je gedoe, dan gaan mensen voor hun geld, en dan gaat het echt mis.'

Dat Otmar Oduber als milieuminister grote invloed op het 'autonome' bedrijf had gehad, daarvan eigenlijk gewoon de baas was, was Marisol snel opgevallen. Toen ze zijn portefeuille overnam, had ze ook zijn hele staf op *Cocolishi* – het gebouw waarin haar ministerie was gevestigd, ook wel Bestuurskantoor genoemd – overgenomen, 'het was een trein die al reed', in plaats van op haar ministerie mensen neer te zetten die ze zelf had uitgekozen, zoals op Aruba de gewoonte is. Ze merkte dat twee van haar stafleden (eigenlijk Otmars stafleden) voortdurend met de toen nog niet ontslagen Henley Davelaar– de directeur met de nepdiploma's – in contact stonden. Marisol: 'Die stafleden ontfermden zich over Serlimar en de problematiek daar, door met hem heen en weer te corresponderen. Allerlei correspondentie werd door hen gedaan, voor Davelaar eigenlijk, en via Davelaar. Ik herinner me dat ik destijds dacht: maar Serlimar is een sui generis, het bedrijf behoort zichzelf te

runnen… Maar dat leek niet het geval. Er was elke dag bemoeienis over en weer. Er was een soort micromanagement vanuit het ministerie gaande.'

Vooral Otmar moet zich door de surséance van Serlimar afgesneden hebben gevoeld, al is het de vraag hoeveel invloed hij nog op het bedrijf had nadat hij was afgetreden. Zijn directeur werd al snel ontslagen, zijn stafleden werkten nu voor Marisol. En na de surséance was van invloed uitoefenen, in welke vorm dan ook, sowieso geen sprake meer, al zochten Otmar en Andin volgens Marisol nog wel – vergeefs – naar mogelijkheden de surséance weer ongedaan te maken.

Voor Marisol was de surséance een opluchting. De Raad van Toezicht hield de zaken scherp in het oog, ze had vertrouwen in de nieuwe directeur Anko Koopmans, en er was een bekwame toezichthouder aangesteld in de persoon van advocaat Geert Rep, iemand van buiten de politiek en buiten Serlimar. Er zou geen cent meer de deur uitgaan zonder dat Rep daarvoor tekende. Marisol: 'Het werd me door de POR niet in dank afgenomen. Maar ik kon eindelijk weer met een gerust hart slapen.'

In 1997, meer dan een kwart eeuw geleden, deed de toen 28-jarige Marisol haar intrede in de Arubaanse politiek. Ze werd Statenlid, maakte twee termijnen vol als minister en vicepremier, en gold binnen de MEP als een van de grootste stemmentrekkers.

Maar toen er in 2010 over de 'versoberingswet' moest worden gestemd (een wet die de riante pensioenen van politici ging verlagen) kwam ze in conflict met haar eigen partij: de MEP was tegen die wet. Marisol volgde haar geweten, stemde vóór ('Als je de bevolking vraagt om te bezuinigen, moet je dat als politicus zelf ook doen') en werd rücksichtslos de partij uit gezet. Het zou een patroon worden: ook bij de AVP en later de POR kwam ze in conflict omdat ze onverzettelijk vasthield aan haar integriteit – in de Arubaanse politiek geen vanzelfsprekendheid. In 2020 werd ze er zelfs om afgezet.

Onverzettelijk vertelt het ongecensureerde verhaal van de politica Marisol, 'precies zoals ik het allemaal heb meegemaakt'. Het biedt een fascinerend inkijkje in de Arubaanse politiek.

ISBN 978-90-9039188-5
9 789090 391885